

УДК 336.6

Тельнова Г. В., к.е.н.

Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена вдосконаленню інформаційного забезпечення системи фінансового менеджменту підприємства. Дано авторське бачення інформаційної системи фінансового менеджменту підприємства. Представлено етапи впровадження та склад блоків інформаційного забезпечення системи фінансового менеджменту підприємства, яке базується на створенні блоків інформації за підсистемами та функціями й дозволить координувати й погоджувати результати різних аспектів фінансового управління, направляти їх на досягнення загальних стратегічних цілей, поставлених фінансовою дирекцією підприємства.

The article is dedicated to improvement of the dataware of financial management of the enterprise. Author's vision of the information system of financial management of the enterprise is given. The presented stages of the introduction and composition block dataware of the system of financial management of the enterprise, which is based on creation block to information on subsystem and function and will allow to co-ordinate and agree the results of the miscellaneous aspect financial management, direct them on achievement general strategic integer, puted financial management of the enterprise.

Постановка проблеми. Ефективність діяльності будь-якої системи управління неможлива без якісної організації забезпечення інформацією всіх її підсистем. Більшість помилок у прийнятті управлінських рішень викликано саме недоліком інформації про процеси, що відбуваються в зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства, несвоєчасністю цієї інформації. Керуюча система повинна реагувати на "ранні сигнали" таких негативних змін, забезпечуючи стійкий розвиток підприємства. Система фінансового менеджменту не є виключенням і від ефективності організації її

інформаційного забезпечення залежить кінцевий результат діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Внесок у розробку інформаційного забезпечення управлінських процесів підприємства зробили такі вчені, як В.В. Годін та І.К. Корнеєв [1], які досліджували інформаційні технології в управлінні; С.М. Петренко [2] та Н.В. Цопа [3] розглядали інформаційне забезпечення з позиції контролюючої функції підприємства; М.Г. Чумаченко з колективом авторів [4] розглядали категорію інформаційного забезпечення як "процес забезпечення інформацією, сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі в процесі її функціонування"; докладно розглядає інформаційні системи та технології на підприємстві В.Л. Плєскач [5]; праці Л.Л. Калініченко [6] та М.В. Мельникової [7] присвячені інформаційному забезпеченню процесів розвитку на підприємствах.

Постановка завдання. Однак, незважаючи на досить значну кількість досліджень у сфері інформаційного забезпечення управлінських процесів на підприємстві, вдосконалення потребує його формування та впровадження в систему фінансового менеджменту. Таким чином, метою статті є подальше вдосконалення формування інформаційного забезпечення системи фінансового менеджменту підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як зазначає колектив авторів [8]: «підвищення рівня інформаційного забезпечення діяльності підприємства приводить до збільшення оперативності та адекватності процесу прийняття управлінських рішень, зростання показників ефективності діяльності підприємства, стабілізації його фінансового стану. Все це веде до посилення конкурентних позицій підприємства». Тому процес забезпечення інформацією фінансового керівництва набуває особливої значущості.

Відповідно до концепції системи фінансового менеджменту, інформаційне забезпечення повинне охоплювати всі підсистеми й функції, постачаючи їм достовірні й своєчасні дані, надаючи можливість гнучко адаптуватися до негативних змін і в такий спосіб підвищувати ефективність функціонування підприємства.

Інформаційні потоки («сукупність повідомлень з однаковими або близькими властивостями, що розподілені у даній системі з метою здійснення управління» [8]) в системі фінансового менеджменту повинні мати дані про стан основних параметрів функцій управління грошовими потоками, капіталом, активами, фінансовими результатами, інвестиціями та інноваціями. Ця інформація формується у підсистемах діагностики, ризику, маркетингу, планування та бюджетування і систематизується, аналізується, синтезується підсистемою контролінгу системи фінансового менеджменту підприємства. В результаті такої взаємодії формується інформаційна система фінансового менеджменту.

Загальне уявлення про інформаційну систему дає Мельникова М.В.: «інформаційна система — це сукупність різноманітних взаємопов'язаних або взаємозалежних усебічних відомостей про стан об'єкта управління та процеси, що відбуваються на ньому і які виражені в показниках і інших інформаційних сукупностях, зібраних та оброблених за допомогою технічних (інформаційних і обчислювальних) засобів за визначеною методикою та заданих алгоритмах, і які відповідають вимогам керівної системи при її впливі на керовану». [7]

Розглядаючи інформаційну систему фінансового менеджменту підприємства, можна визначити її як сукупність інформаційних потоків, що зв'язують блок підсистем фінансового менеджменту з фінансовою дирекцією за допомогою контролінгової служби, та забезпечують своєчасне реагування на зміну певних параметрів і дозволяють приймати якісні управлінські рішення.

Адаптуючи визначення інформаційного забезпечення Орлова В.М. [8] до сфери фінансового менеджменту підприємства, під ним пропонується розуміти

сукупність форм, методів та інструментів управління даними про стан показників, які характеризують виконання функцій фінансового менеджменту, необхідних для розробки та прийняття управлінських рішень, що забезпечують стабільне функціонування підприємства, його стійкий перспективний розвиток.

Принципами, на яких повинна бути побудована інформаційна система фінансового менеджменту, включають:

- гнучкість, здатність адаптуватися до вхідних параметрів, що змінюються;
- тісний взаємозв'язок з усіма підсистемами фінансового менеджменту;
- всеохоплюючий характер показників;
- використання засобів автоматизації процесу інформаційного забезпечення;
- наявність "зворотного зв'язку".

Завданнями інформаційного забезпечення фінансового менеджменту є:

- вивчення поставлених вищим керівництвом цілей;
- формування напрямків інформаційних потоків;
- угруповання, аналіз і синтез інформації, що надійшла з підсистем фінансового менеджменту;
- формування баз даних для обробки підсистемою контролінгу підприємства;
- підготовка баз даних для керівництва

Впровадження інформаційного забезпечення фінансового менеджменту на підприємстві можна представити в такий спосіб (рис. 1).

Інформація, що надходить із зовнішнього середовища підприємства, систематизується й передається для обробки працівникам контролінгової служби, які ставлять завдання перед підсистемами фінансового менеджменту з урахуванням цільових установок фінансової дирекції. У такий спосіб формуються окремі блоки внутрішньої планової інформації відділами маркетингу, оцінки ризику й планово-економічним відділом (рис. 2).

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ...

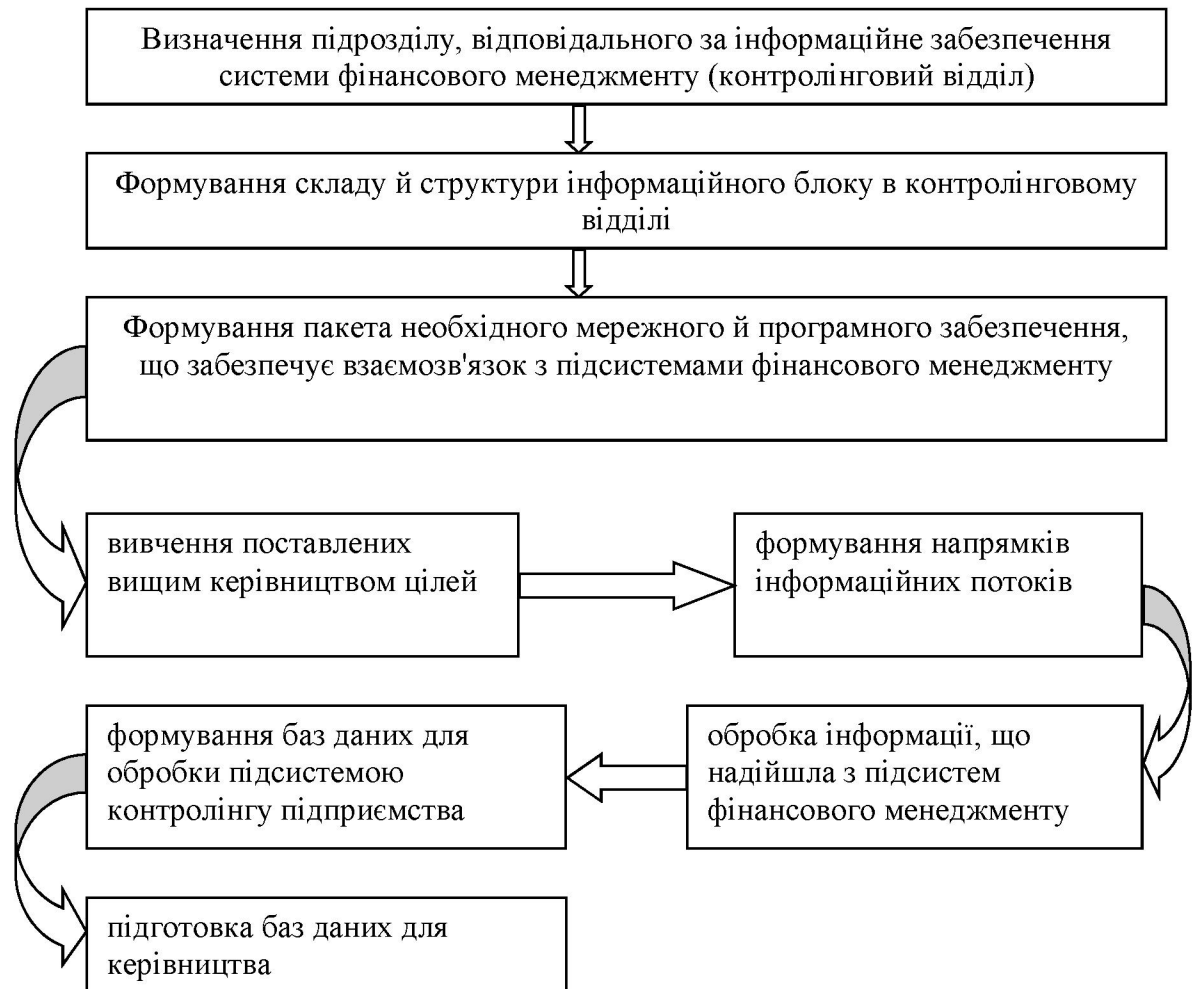


Рис. 1. Впровадження інформаційного забезпечення системи фінансового менеджменту підприємства(розроблено автором)

Відповідно до організації системи фінансового менеджменту можна виділити наступні внутрішні блоки інформації:

- блок планово-економічної інформації (заплановані показники, сформовані на основі цільових постанов і можливостей підприємства планово-економічним відділом);
- блок інформації про ступінь ризику (оцінка ймовірностей досягнення рівня планових показників, сформованих відділом оцінки ризику);
- блок інформації про фінансовий стан підприємства (фактичні показники, оцінені на поточній основі фінансовим відділом);

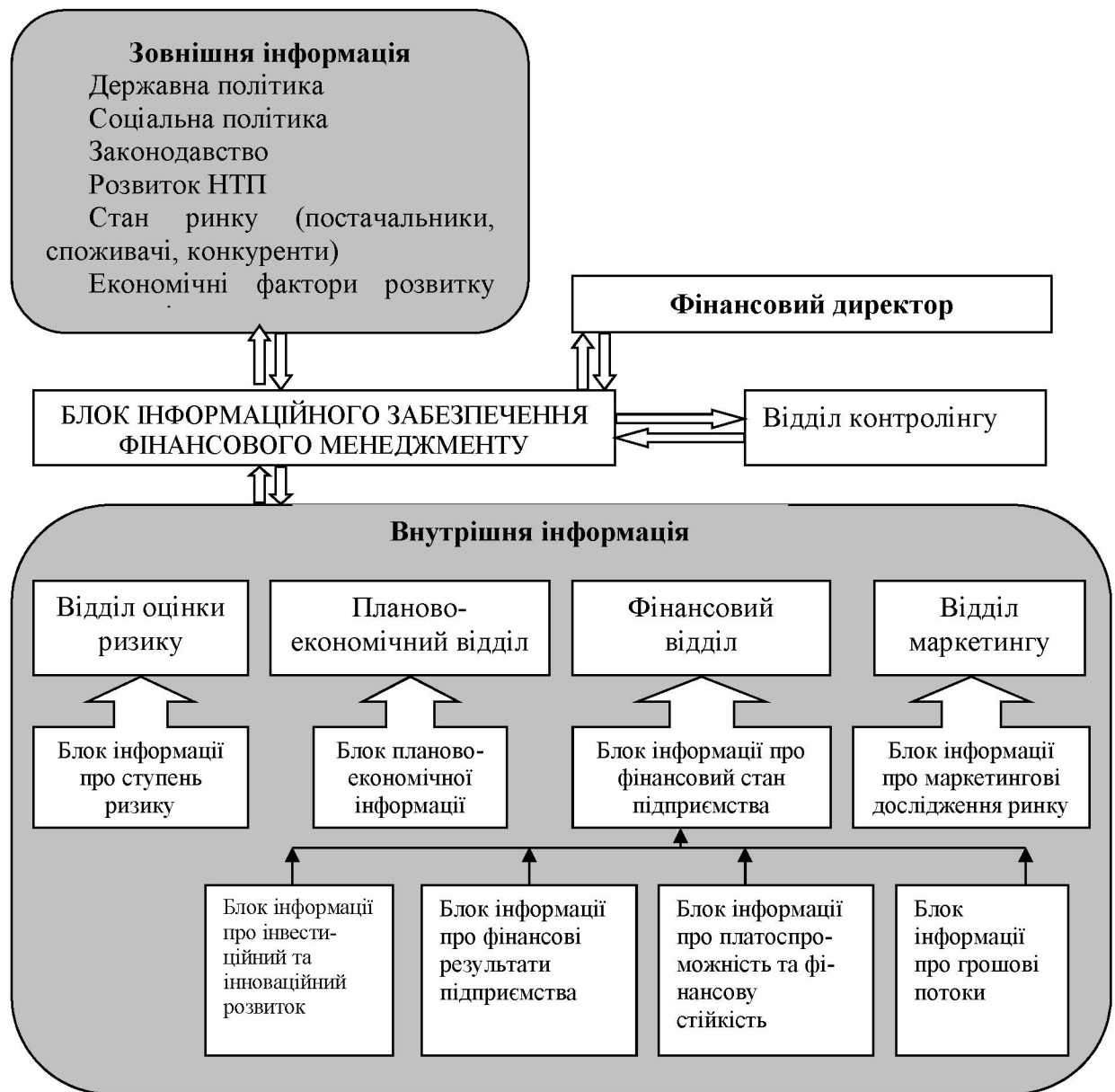


Рис. 2. Місце блоку інформаційного забезпечення фінансового менеджменту в системі фінансового менеджменту (розроблено автором)

- блок інформації про маркетингові дослідження ринку (оцінка маркетингових можливостей відділом маркетингу на основі отриманої зовнішньої інформації про постачальників, споживачів, конкурентів).

Кожному блоку відповідає певний набір показників, що характеризують виконання функцій фінансового менеджменту по управлінню грошовими

потоками, капіталом, активами, фінансовими результатами, інвестиціями й інноваціями.

Блоки сформованої відповідними відділами інформації надходять в інформаційний блок, систематизуються й передаються працівникам контроллінгової служби для обробки - виявлення відповідності поставленим цілям, контролю, коректування, постановки нових завдань перед відділами фінансово-економічної служби.

Таким чином, блок інформаційного забезпечення характеризується двостороннім зв'язком з підсистемами фінансового менеджменту, відділом контролінгу й фінансовою дирекцією.

Визначені зв'язки носять характер тактичного, оперативного й стратегічного регулювання.

Стратегічне регулювання забезпечується інформаційними потоками між фінансовою дирекцією й відділом контролінгу. Ці потоки включають стратегічні глобальні цілі й напрямки діяльності, формовані для досягнення стійкого розвитку підприємства.

Оперативний і тактичний характер носять інформаційні потоки між відділом контролінгу й іншими підрозділами фінансової служби. Оперативне регулювання полягає в поточному контролі показників, передачі блоків інформації від відділів фінансової служби в контролінговий відділ і їхньому наступному коректуванню. Тактичний характер інформаційних потоків проявляється в постановці поточних завдань відділом контролінгу перед іншими фінансовими відділами. Дані потоки інформації включають скоректовані завдання й напрямки діяльності щодо виконуваних функцій по управлінню фінансовими ресурсами підприємства для досягнення загальної стратегічної мети.

Розглянемо процес обробки інформаційних потоків між фінансовими відділами й відділом контролінгу.

Внутрішні інформаційні блоки показників, що надходять із відділів фінансово-економічної служби, згруповані по підсистемах фінансового менеджменту. Тобто весь даний потік інформації можна представити в такий спосіб:

$$I = \langle I_p; I_n; I_d; I_m \rangle, \quad (1)$$

де: I_p – блок інформації відділу оцінки ризику; I_n - блок планово-економічної інформації; I_d - блок інформації про фінансовий стан підприємства; I_m - блок інформації про маркетингові дослідження.

Кожний блок внутрішньої інформації містить показники, що характеризують виконання функцій по управлінню капіталом, активами, грошовими потоками, фінансовими результатами, інвестиціями й інноваціями підприємства підсистемами фінансового менеджменту. Таким чином, можна представити I у вигляді системи (2).

$$I = \left\{ \begin{array}{l} I_p(a); I_p(k); I_p(gp); I_p(fr); I_p(i) \\ I_n(a); I_n(k); I_n(gp); I_n(fr); I_n(i) \\ I_d(a); I_d(k); I_d(gp); I_d(fr); I_d(i) \\ I_m(a); I_m(k); I_m(gp); I_m(fr); I_m(i) \end{array} \right\} \quad (2)$$

де $I_t(a)$ – інформація блоку t про функцію управління активами; $I_t(k)$ - інформація блоку t про функцію управління капіталом; $I_t(gp)$ - інформація блоку t про функцію управління грошовими потоками; $I_t(fr)$ - інформація блоку t про функцію управління фінансовими результатами; $I_t(i)$ - інформація блоку t про функцію управління інвестиціями й інноваціями.

Для надання інформації відділу контролінгу необхідне перегрупування блоків даних підсистем управління в блоки даних по управлінню функціями фінансового менеджменту, тобто система (2) prime вид (3).

$$I = \left\{ \begin{array}{l} I_p(a); I_n(a); I_d(a); I_m(a) \\ I_p(k); I_n(k); I_d(k); I_m(k) \\ I_p(gp); I_n(gp); I_d(gp); I_m(gp) \\ I_p(fr); I_n(fr); I_d(fr); I_m(fr) \\ I_p(i); I_n(i); I_d(i); I_m(i) \end{array} \right\} \quad (3)$$

Таким чином, ми одержимо блоки інформації, що характеризують використання фінансових ресурсів підприємства, що необхідно відділу контролінгу для виконання його функцій координації, планування, контролю, діагностики. Зворотним процесом перетворення системи (3) у систему (2) буде характеризуватися зв'язок відділу контролінгу з підрозділами фінансово-економічної служби (рис. 3). Тобто, сформовані завдання по управлінню окремими фінансовими ресурсами будуть згруповані по підсистемах фінансового менеджменту, що дозволить їм узгоджено взаємодіяти для досягнення стратегічних цілей.

У свою чергу, фінансова дирекція може одержати інформацію як про ефективність роботи окремих підрозділів фінансової служби, так і про ефективність використання окремих фінансових ресурсів.

Створення єдиного інформаційного центра обробки фінансово-економічної інформації дозволить координувати й погоджувати результати різних аспектів фінансового управління, направляти їх на досягнення загальних стратегічних цілей, поставлених фінансовою дирекцією підприємства.

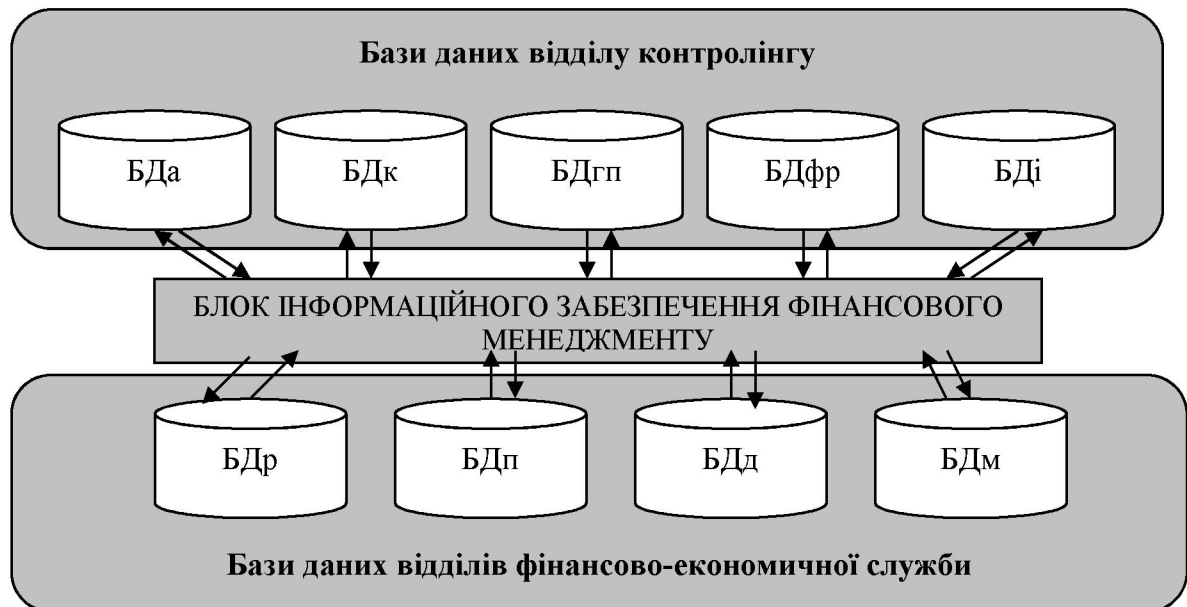


Рис. 3. Склад блоку інформаційного забезпечення фінансового менеджменту(розроблено автором)

Перевагами впровадження запропонованої системи інформаційного забезпечення фінансового менеджменту підприємства є:

- оперативне управління активами й капіталом, підвищення ліквідності й фінансової стійкості підприємства;
- зниження ризиків, що супроводжують діяльність підприємства;
- обґрунтоване прийняття інвестиційних рішень;
- ефективне управління доходами й витратами;
- обґрунтоване планування показників розвитку підприємства;
- досягнення погодженості поставлених цілей і можливостей підприємства;
- оперативне прийняття управлінських рішень.

Висновки. Таким чином, можна запропонувати впровадження системи інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, яке базується на створенні блоків інформації за підсистемами та функціями та дозволить координувати й погоджувати результати різних аспектів фінансового

управління, направляти їх на досягнення загальних стратегічних цілей, поставлених фінансовою дирекцією підприємства. Ефективно організована інформаційна система дозволить підприємству стабільно розвиватися, попереджаючи виникнення кризової ситуації.

Література

1. Годин В. В. Информационное обеспечение управленческой деятельности: учебник / В. В. Годин, И. К. Корнеев. — М.: Мастерство. Высшая школа, 2001. — 240 с.
2. Петренко С.М. Внутрішній контроль діяльності підприємств і його інформаційне забезпечення: теорія, методологія, організація // Світлана Миколаївна Петренко: автореф. дис...докт. ек. наук.: 08.00.09. - Київ, 2010. – 39 с.
3. Цопа Н.В. Механізм керованого розвитку промислових підприємств// Наталя Володимирівна Цопа: автореф. дис...докт. ек. наук.: 08.00.04. - Донецьк, 2011. - 38 с.
4. Економічний аналіз: навч. посіб. / [Болюх М. А., Бурчевський В. З., Горбаток М. І. та ін.] ; за ред. М. Г. Чумаченка. — К. : КНЕУ, 2001. — 540 с.
5. Плескач В.Л. Інформаційні системи та технології на підприємстві: підруч. / В.Л. Плескач, Т.Г. Затонацька. – К.: Знання, 2009. – 520 с.
6. Калініченко Л. Л. Інформаційне забезпечення процесів розвитку на промислових підприємствах // Вісник економіки транспорту і промисловості.- 2010. -№ 32. - с. 196-199.
7. Мельникова М.В. Роль інформаційного забезпечення в системі управління підприємств // Інвестиції: практика та досвід, – 2007. – № 14. – С.3-4.
8. Орлов В.М. Теоретичні основи інформаційного забезпечення діяльності підприємництва на сучасному етапі / Орлов В.М., Шостак Л.В., Орлова О.В., Продан Т.Я. // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2011.- №2. – Електроний ресурс. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vviem/2011_2/31.pdf.